

332. Szécsény, Középkori városmag, Haynald utca 7. (KÖH 33000)**(Nógrád megye) Á, Kk, Kú**

2011. június 27. és július 15., ill. augusztus 1–18. között próba- és megelőző feltárást végeztünk a telken, ahol a Ferences Szegénygondozó Nővérek egy meglévő épület bővítésével öregek otthonát és kápolnát kívántak építeni. Az építkezésre védett középkori lelőhelyen, Szécsény történelmi városmagjában, a 14. századi eredetű ferences kolostor, a középkori vár és a piactér közti területen került sor.

A területet az új épület alapozási árkaik helyén, összesen nyolc szelvényben kutattuk. Eltekintve az épület közvetlen közelében lévő modern csatornák és a terület K-i felében jelentkező újkori épület alapozási árkaik bolygatásától, mindenütt jelentős régészeti rétegeket figyeltünk meg, már a jelenlegi szinttől mért 40–50 cm-es mélységtől kezdődően. A 17–18. századi leletekben rendkívül gazdag, 18. század közepére keltezhető planirozási réteg alatt az egész területen megtaláltuk a 17. század végi város pusztulási szintjét. Ebből különböző helyeken eltérő típusú jelenségeket dokumentáltunk, így előkerült többek között egy gerendafödemes pince, egy meszelt falú tárolóverem, paticsfalú ház(ak) deszkaburkolatos padlója, rajta gabonamagvakat is tartalmazó réteggel, felette pedig vastag, égett, paticsos omladékkal. Mindezekhez rendkívüli minőségű leletanyag tartozott: évszámok habán edények, török csészék töredékei (az egyik arab felirat is olvasható), reneszánsz, metéltmázás díszítésű tál, 16. századi díszkerámia, rézedények töredékei, és egy angol textiltöredék. A tárolóverem fedésének és a ház padlójának a fái olyan jó állapotban maradtak meg, hogy lehetőség nyílt dendrokronológiai vizsgálatokra. Grynaeus András eredményei szerint a verem és a ház egykorú, s építésükre legkorábban 1679-ben került sor. Ugyanakkor a pusztulási réteg a város 1683-as visszafoglalásához köthető.

Az egyik legfontosabb megfigyelésnek tekinthető egy 16. század második felére–1600 körülre keltezhető habarcsos, köves járószint a 17. századi elpusztult épületek alatt. Ez a középkori ferences kolostor telkét K felől határoló keskeny, síkatorszerű utcának a nyomvonala lehet, amely a középkorban is létező, ma Haynaldról elnevezett utcát kötötte össze a város piactérével.

Néhány objektum betöltésében másodlagos helyzetű késő középkori és Árpád-kori kerámiatöredékek is előkerültek. Ehhez a két korszakhoz tartozó építészeti jelenség nem került elő, ezek mindegyikét a kora újkori verem és pincék pusztították el. Azonban a feltárást nem érintett és a kora újkorban nem beépített területen ilyenek előfordulhatnak.

Munkatársak: Guba Szilvia régész (Kubinyi Ferenc Múzeum); Szalai Emese, Varga Emese és Vargha Mária régészhallgatók (ELTE BTK).

MORDOVIN MAXIM – ZANDLER KRISZTIÁN

333. Szécsény, Tsz-major (KÖH 80865)**(Nógrád megye) B, Kö**

2011. június 14. és július 5. között próbafeltárást végeztünk a volt tsz-telep területén. A lelőhely Szécsény Ny-i határában,

a Szécsényt Balassagyarmattal összekötő 22-es sz. főúttól É-ra, a Szentlélek-patak árterületéből karakteresen kiemelkedő dombon húzódik, melyet az 1960-as évek óta tsz-telepként használnak. A területéről korábban szórvány késő bronzkori kerámia került a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeumba.

A feltárást két helyszínen folyt, egyrészt a domb D-i részén, a meglévő szociális intézmény bővítésének területén, másrészt az újonnan építendő istálló területén. Az építkezés megkezdésekor a beruházó az épületek teljes területét régészeti megfigyelés mellett lehumuszosította, összesen 33 régészeti jelenséget dokumentáltunk.

Két objektumból (egy külső kemence és egy gödör) középkori kerámia került elő. A többi objektum (méhkas alakú verem és gödrök) a késő bronzkor időszakához köthető, viszonylag kevés kerámiát és állatsontot tartalmaztak. Egyetlen fémleletünk egy bronzú töredék volt.

GUBA SZILVIA

334. Székesfehérvár határa**(Fejér megye) Á, Kö, Kk**

A Székesfehérvár és térsége szennyvízhálózat bővítési program beruházás során, 2011. március 29-től kezdve, régészeti megfigyelést és feltárást végeztünk Székesfehérvár-Kisfaludon, Székesfehérváron, Pátkán, majd Pákozdon és Seregélyesen is. A munkálatokkal átlagosan körülbelül 1,5–2,5 m-es mélységben dolgoztak, 80–100 cm szélességben bontották meg az úttesteket. Ez alól csak az aknák helyei voltak kivételek, körülbelül 2×2 m-es szélességgel. Ez az egész beruházásról elmondható, kivéve a nyomóvezetésekről és az esetleges omlásokról. A folyamatos egyeztetés során, minden helyszínen megfelelő régészeti felügyeletet tudtunk biztosítani, a munkálatok folyamatos haladása mellett. A gépek körmös kanállal dolgoztak, helyenként kötőre fejjel, így az objektumokról felületi nem, csak metszeti ábrázolás vált lehetségessé.

Székesfehérvár, Kisfaludon (KÖH 80515) már a munkákat megelőzően tudtuk, hogy a 11–14. századi település nyomait fogjuk megtalálni. A Nagy Lajos király utcában történt ásásokból kifolyólag a település kiterjedése nagyobb. Sejtésünk beigazolódott, a Malomhegyi utcában végig régészeti objektumokat észleltünk. Megjelenésükkor a munkálatokat leállítottuk, a metszeteket letisztítottuk, és a szükséges dokumentációkat elvégeztük. További objektumokat tapasztaltunk még a település belső utcáiban is. Nagy mennyiségű világháborús robbanószer is találtunk, ilyenkor mindig a megfelelő módon jártunk el, a tűzszerészeket értesítettük.

Székesfehérvár területén belül főleg Öreghegyen (*Árvai utca, KÖH 80503; Krasznai utca, KÖH 80507; Prónai utca, KÖH 80509; Sárosi utca, KÖH 80511; Újbányai utca, KÖH 80501; Vereckei utca, KÖH 80505*) dolgoztak, itt középkori objektumok kerültek elő. Némely helyeken sziklás-murvás talajba vájt jelenségeket is láthattunk. Az *Iszkaszentgyörgyi úton (KÖH 80499)* szintén középkori jelenségeket tapasztaltunk. A régészeti dokumentációkat elvégeztük a megfigyelés ideje alatt.

Munkatársak: Németh Gergő, Szücsi Frigyes, Klausz Attila.
PRANDER PÉTER